

Hyvinvointia ja terveyttä edistävä taide- ja kulttuuritoiminta maakunta- ja soteuudistuksessa

Taide- ja kulttuuritoiminta lisää ihmisten hyvinvointia, elämänlaatua ja koettua terveyttä sekä parantaa hoidon laatua. Tämä on todettu useissa tutkimuksissa. Taide- ja kulttuuripalvelut voivat olla yleisesti kaikille suunnattuja tai nimenomaisesti sosiaali- ja terveyspalveluihin ja ennaltaehkäisevään työhön suunniteltuja.

Taide- ja kulttuuritoiminta osaksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämistä

On tärkeää, että taiteen ja kulttuurin mahdollisuudet tunnustetaan osana hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämistä. Hyvinvointia ja terveyttä edistävä taide- ja kulttuuritoiminta tukee laadukasta hoitoa ja vahvistaa hyvinvointia.

Maakuntien ja kuntien vastuulla on ottaa asia mukaan strategioihin ja toimintaa ohjaaviin asiakirjoihin. Nämä ovat maakunnan ja kunnan ohjausvälineitä kulttuuristen oikeuksien ja hyvinvointia ja terveyttä edistävän taide- ja kulttuuritoiminnan sisällyttämiseksi osaksi sosiaali- ja terveyspalveluita sekä ennaltaehkäisevää työtä.

Osallistuminen kulttuuriin on kaikkien oikeus

Oikeus osallistua taiteisiin ja kulttuuriin, kehittää itseään ja yhteisöään niiden avulla sekä mahdollisuus ilmaista itseään vapaasti ovat sivistyksellisiä perusoikeuksia. Hyvinvointia ja terveyttä edistävän taide- ja kulttuuritoiminnan toteutumisen perusta on näissä sivistyksellisissä perusoikeuksissa ja yhdenvertaisuuden vaatimuksessa.

Jokaisella ihmisellä tulee olla mahdollisuus osallistua kiinnostuksensa mukaan hyvinvointia vahvistaviin taide- ja kulttuuripalveluihin. Erityisen tärkeää on huolehtia, että kulttuuriset oikeudet toteutuvat niillä ihmisillä, joiden kyvykkyyks hakeutua itse näiden palvelujen ääreen on rajoittunutta.

Taiteen käytöllä on todettu olevan myönteisiä vaikutuksia mm. syrjäytymisen ehkäisemisessä, mielenterveyden ongelmien ennaltaehkäisemisessä ja hoidossa sekä erilaisissa toipumisprosesseissa. Näitä vaikutuksia on huomioitu esimerkiksi Käypä hoito -suosituksissa. Taiteen käyttö osana sairauksien ennaltaehkäisyä voi vähentää kustannuksia toisaalla sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmässä, kun korjaavien palvelujen tarve voi vähentyä.

Vinkit maakunnille ja kunnille hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen, sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämiseen sekä kulttuuria koskeviin suunnitelmiin.

- **Kunnat** ja tulevat **maakunnat** huomioivat taide- ja kulttuuritoiminnan hyvinvoinnin- ja terveydenedistämisen suunnitelmissa.
- Tulevat **maakunnat** kohdentavat sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämiseen varatusta määrärahasta rahoitusta hyvinvointia ja terveyttä edistävään taide- ja kulttuuritoimintaan.
- Tulevassa **maakunnassa** on nimetty vastuutaho, jonka tehtävänä on hyvinvointia ja terveyttä edistävän taide- ja kulttuuritoiminnan suunnittelu maakunnan järjestämissä sote-talveluissa ja osana maakunnan aluekehittämistehtävää.
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen **maakunnassa** kulttuurin keinoin sisällytetään sosiaali- ja terveystalveluiden järjestämiseen: maakuntastrategiaan, palvelustrategiaan, palvelulupaukseen, sekä sosiaali- ja terveyshuollon palveluntuottajien kanssa tehtyihin sopimuksiin, hankintoihin sekä kuntien kanssa tehtäviin yhdyspintatalvelujen yhteistyösopimukseen.
- **Maakunnan** tekemissä sopimuksissa sote-talvelutuottajien kanssa hyvinvointia ja terveyttä edistävä taide- ja kulttuuritoiminta on yksi laadun kriteereistä (erityisesti pitkäaikaisessa hoidossa ja hoidossa).
- Hyvinvointia ja terveyttä edistävää taide- ja kulttuuritoimintaa ja kulttuuristen oikeuksien toteutumista seurataan osana **maakunnan, järjestöjen ja kuntien** yhdyspintatalveluita sekä osana kuntien ja alueiden hyvinvointikertomuksia
  - o seuraamalla toimintaan osoitettua rahoitusta
  - o seuraamalla järjestettyä toimintaa ja siihen osallistuneiden ihmisten määrää
  - o seuraamalla yhteistyösopimusten määrää sote-talveluiden ja ennaltaehkäisevien talveluiden tuottajien ja taide- ja kulttuuritoimijoiden välillä
  - o seuraamalla asukkaiden tyytyväisyyttä kulttuuritalvelujen saatavuuteen ja kulttuuritoimintaan osallistumista.
- **Kunnan** kulttuuritoiminnasta vastaava taho on mukana laatimassa kunnan ja maakunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnitelmiä.
- **Kunnan** hyvinvointia edistävien talvelujen järjestämisessä otetaan huomioon hyvinvointia ja terveyttä edistävä taide- ja kulttuuritoiminta ja -talvelut.

Kulttuuritoiminnassa päävastuu säilyy kunnilla, mutta terveyttä ja hyvinvointia edistävässä taide- ja kulttuuritoiminnassa on tärkeää huolehtia maakunnan, sote-järjestäjän, sote-talvelutuottajien, kuntien, järjestöjen ja yritysten välisestä yhteistyöstä ja koordinaatiosta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä sosiaali- ja terveysministeriö ovat vastanneet yhdessä hyvinvointia ja terveyttä edistävän taide- ja kulttuuritoiminnan edistämisestä vuodesta 2010 saakka.

Terveyttä- ja hyvinvointia edistävän taide- ja kulttuuritoiminnan yhteistyöryhmä

Opetus- ja
kulttuuri-
ministeriö

SOSIAALI- JA
TERVEYSMINISTERIÖ